

SARIKETE

LUKASEN ERAKUTSI ONA (3n. SARIA)

Nok ez dau ezagutu Lukas Ulegorria, langilleetan langilleena?

Berba oneek esanik asi eban aitita Batxik, neguko gau luze aretan sutondoko ipuiña. Aititari adi adi, an egozan bost ume, neska mutillak, afaritarako artozopea egiteko, laratzean topiña galanta esnez beterik egoanean. Aitita Batxi sutondoko zizailluan jesarrita, umeak barriz zurezko aulki txikietan. Eta umerik koskorrenak bere abiea aititaren belaun ganean egin ebala zirudian. Ume soster oneri Paule eritxon, eta aititak pipea artzen ziarduan, aoa eta sudurzilloak keez beteten jakozan eta eztulka asten zan arren, ez eukan bere jesarleku azur ganekoa beste ifiori trukegiteko. Alperrik iñok Pauletxuri aolkurik emon. Paule aititagaz beti.

—Lukas lagun askok ezagutu eben —jarraitu eban aititak—; nik neuk be bai.

—Zelakoa zan, aitita, zelakoa?

—Zelakoa zan? Txikia baiña gogorra, arako Arratiako zekorren antzekoa. Gizon bardingoa baiño apur bat apalagoa, txaparrotea, aragi andi bakoa.

—Aragia zer, aitita?

—Ba... koipe gitxi eukala Lukasen gorputzak. Txikia ta lerdana zan. Tripa leua, gantzik bakoa. Ez uste izan gero, gantzik bakoa zanik.

-Gatza?

—Pertsonen gatza ganorea da, jasa, trebetasuna. Eta Lukasek ba eban orrelako doerik. Berbako gizona, apaltasuna zan aren ezaugarri nagusia. Ba dira ume indartsu ta jasekoak be.

Une onetan, neska mutikoek euren arteko Manutxuri begiratu eutsen, onek be, txikia izan arren, mutiko indartsuaren entzutea ebalako.

Manuk, serio samar, ixilik eta geldirik egon eitezala jakiñerazo eutsen ume enparauei, atzamarra ao aurrean jarriaz, eta beste eskua zabal zabalik, beeruntz beeruntz eroaten ebala. Orraitiño, zan eskasean bere bularra aizez beteten ebala zirudian.

Aitita be, Manuri begira jarri zen eta bere biloba ori morroskoagoa begitandu jakon.

—Bai, Manutxu be —jarraitu eban aititak— txikia izan arren...

Eta soiñuari oratu ta aintzifiako kanta au abestu eban:

"Txikia izan arren
izan lei sendoa;
gora gure erriko
tanbolinterua"...

Umeak barre algarea egin eben, barriketa utsa zana, soiñu ta kanta alai biurtu zanean.

—Baiña indar utsa, indarra besterik bage, arrokeria lez erakutsi gura izatea ez da bidezko, ez da zuzena. Manutxu ez da bapere artoa, eta ori ondo! Ba... esaten niarduan Lukas ori, pertsona batzuen ustez, bazterrean izteko gizon apala zalakoan edo, aintzat artzea be, merezi ez ebana zalakoan edo... an egoan eta an ebillen. Izan be, bere burua erakuste zalea ez izan, eta bere nortasuna gordeta lez eukala esan giñei.

—Nortasuna zer da, aitita?

—Nortasuna baxotza bere izatean dago. Nortasuna... danok dogula esan giñei. Baiña askori ukatu egiten jake. Gizonezko batek edo andrazko batek besteen aurrean erakusteko dauan izakera berezia, orixe da nortasuna. Eta nortasuna daukanari lotsea, errespetua, begiramena izaten jake.

-Eta bildurrik, aitita?

—Bildurra be, sartzen dabe iñogan, nortasun gogorreko diranak. Bai, besteen kolkoetan. Baiña Lukas apala, bakezalea ta ixilla zalako, nortasunik bakoa zala uste eben batzuk. Gizajoa zala, ume izatetik artean urten ez ebana.

—Gure errian ba da iñor nortasunekorik?

-Bai, mutil. Berbarako, Zoilo Lazurtegi. Ezagutzen al dozue? Ba, Zoilo ori, uriko alkate izana da, iru bidar ganera. Zer esan gura dau orrek? Erritarrak estimadu euki izan dabela.

—Aitita, gizon guztiak izaten al dira alkate?

Aititak irribarrea egin eban, eta aoan eukan pipan tabaku barria sartu, eta su emon.

—Gizon batzuk ez dabe kargurik gura izaten. Baiña karguak gitxi izaten dira, eta gizonak geiago. Orretara ezkerro, batzuk, kargua gura izan arren, ez dabe sarritan edo iñoiz be, kargurik lortu.

—Eta zu, aitita, alkate...?

SARIKETE

—Ni, txotxo, ez naz alkate iñoiz izan, baiña epaille birritan izan naz.

Neskato mutikoez alkarri begiratu eutsen, pozez edo, arrotasunez edo.

—Eta, zer da ori, aitita?

—Begitu. Alkateak erriko ondasunak, erriarenak diran gauza, diru, kale, eskola, argiak, garbibideak eta abar zaindu bear ditu. Eta epailleak, osterak, batzuen eta besteen artean sortzen diran eztabaidak, eskubideak banandu eta zuzendu bearra izaten dau. Eta karguetan jarduteko, nor-tasuna bear izaten da; osterantzean, kittu.

—Eta Lukas...

—Lukas, esan deutsuedan lez, ez zan nagusi antzeko edo kargua beraganduteko kezka bizi. Orraitiño, bere apaltasunean erakutsi ona emon eban, bapere arrokeriarik azaltzeke. Erakutsi ona...? Bai, bein! Onelan izan zan.

Bazter bateko kalean egoan etxe zaarra konponduteko lanetan asi zirean arotz eta igeltseru. Etxe zaar orrek iru mailla gora eukazan, iru pisu. Konpontze obra ori egiteko, aldamiño antzekoak edo, ipintekotan asi zirean. Ipintekotan diñot, ganoraz asi ez zirealako. Zapatua zan egur eta ol batzuk zelan alan orma kontran erdi ipiñi ebezanean. Egur eta ol banaken auzo antzean, teillatu apurtuko aga ustelak be agiri egozan, kaletik ikusteko moduan.

Biaramonean domekea, eta eguerdi inguruan, kalean naikoa lagun ebillenean, mutiko batzuk, atetako atea edegita egon be ta, goruntz joan zirean, an goian zer ikusiko. Mutikook, zirti-zarta eta triski-traska, teillatu zulatuaren ganean agertu zirean. Kalean egozanak konturatu, eta arrituta egozan eta bildurrez.

—Mutillak! Geldi or! Alde ortik atzeruntz! Bestela arriskuan sartuko zaree, arrisku andian...!

Mutikoak entzun ez entzun, an ebiltzan euren okerre-rietan. Eta orra! Aga zaar baten musturra ausi, eta mutiko bi ormatik beeruntz etozala, an egoan erdi aldamiño ganorabakoaren ol mee eta estu baten ganera jausi zirean.

Ikusleen bildurra eta izua! Mutillok errez jausiko dira, ol estu ori be, austen bajake. Orixe uste eban jenteak orduan.

Jentea jai eguneko jantziz egoan, alkarri begira eta goruntz begira.

—Bonberuen zera edo, bear izango litzateke.

—Bonberuak urrunegi dagoz.

—Orduan, gizon gazteren batek edo...

—Umeak igon dabe, baiña aldamiñoak ganora barik dagoz oraindiño, eta nor joango...

—Ba, zeozer egin bear ko da.

—Egin bear izango dogu, esan gura izan dozu, ezta? Baiña nok?

—Jai eguneko jantzita ez banengo!

—Aitzakia makala! Ene, mutillak dagozan olaren gradakada entzun dot. Ausi egingo da, eta...

Guztiak goruntz begira geratu zirean.

Eta uste ez ebena ikusi ebenean, arrituta eta bildurtuta jarri zirean. Teillatuaren musturrean, orma estuan, Lukas ankarkulo.

—Ene! Zer egin bear dau orrek?

—Ez dau orrek indarririk mutikoei eusteko. Zer egin bear ete dau?

Barritsu guztiak ixildu egin zirean. Lukasek esku bate-gaz ormeari eldu, eta gorputza kanporuntz eta beeruntz oker oker eginda, mutillengana makurtu, aetariko bateri eskuturretik sendo oratu eta apurka apurka, baretasunez, goraiño jaso eban eta teillatuaren barruko aldean laga eban. Beingoan, beste mutikoa be, bardin bardin jaso eban.

—Orrelakorik...! Beste barbarik ez zan entzun inguru aretan.

Emakume batek geitu eban:

—Autsak daukaz gazte orrek! Eta, nun orrelako indarririk?

—Bear dan lekuan —erantzun eutsan gizon zaar batek.

Jazoera ori zabal izan zan errian eta baita auzoetan be. Lukasek be, orduantxe azaldu ebalako bere nortasun berezia. Apala ta borondate onekoa, koipekeri bako gizona, sari billa ez kargu billa iñoiz ibilli ez zana. Lukas Ulegorria!

Andik gorakoan, estimadu izan eben erriko guztiak, eta batez be mutikoak euren salbatzaitzat artu ebelako.

EUSEBIO ERKIAGA